

<https://doi.org/10.18485/primling.2026.27.4>

378.147:811.111(497.11)

Оригинални научни рад

Примљен: 5. 10. 2025.

Прихваћен: 31. 3. 2026.

Јована Миловановић

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4833-5630>

Филолошки факултет Универзитета у Београду

Војкан Стојичић*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6247-1017>

Филолошки факултет Универзитета у Београду

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЈА СРПСКОГ ВИСОКОГ ОБРАЗОВАЊА: ИСКУСТВА И ПЕРСПЕКТИВЕ УПОТРЕБЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА КАО ЈЕЗИКА НАСТАВЕ НА УНИВЕРЗИТЕТУ У БЕОГРАДУ

Сажетак: Рад се бави интернационализацијом високог образовања у Србији и указује на искуства и ставове једанаест наставника/сарадника у вези са реализацијом наставног процеса на енглеском језику. Досадашња искуства показују постепену, али ограничену имплементацију енглеског као језика наставе стручних (нефилолошких) предмета на Универзитету у Београду. У раду се указује на јасне добити – модернизацију наставе, већу међународну видљивост и приступ релевантној литератури, али и на кључне изазове са којима се наставници сусрећу – недовољну језичку спремност студената, потребу за систематичним усавршавањем наставника и ризик од поједностављивања наставних садржаја. На основу спроведене анализе закључује се да су јасно дефинисане улоге, институционална подршка и међуфакултетска сарадња нужни предуслови за увођење студијских програма на енглеском језику, на најстаријем и највећем српском универзитету.

Кључне речи: језичка компетенција у високошколском образовању, српско високошколство, енглески као језик наставе, интернационализација у образовању.

* vojkan.stojicic@fil.bg.ac.rs

1. Увод

Процес интернационализације високог образовања представља један од кључних изазова за универзитете у Европи и шире. У том контексту, употреба енглеског језика као језика наставе¹ заузима значајно место у реализацији студијских програма. Оваква употреба енглеског језика односи се на наставу која се реализује у земљама у којима овај језик није матерњи већини становништва, при чему примарни циљ није унапређење језичке компетенције студената, већ само усвајање знања из стручних предмета (Dearden, 2014, p. 4; Dearden & Macaro, 2016, p. 455).

Важно је истаћи терминолошку разлику између двају сродних термина, будући да се оне уочавају између појмова *EMI* и *CLIL*² и као такве се често истичу у литератури. Док се *CLIL* углавном користи у европском контексту и повезан је са развијањем плурилингвалних компетенција грађана Европске уније (Dearden, 2014), појам *EMI* представља шири „кишобран” – термин који се ређе повезује са сврхом усавршавања језика, а чешће са практичном организацијом наставе на енглеском језику (Dearden & Macaro, 2016).

У последње две деценије дошло је до значајне експанзије студијских програма на енглеском језику у високошколским установама, нарочито у областима техничко-технолошких и природних наука, медицине, економије и међународних односа (Sahan, 2021, p. 23). Истраживања показују да енглески све више доминира и у областима друштвених и хуманистичких наука, како у настави, тако и у научним публикацијама (Malström & Pecorari, 2022, p. 43).

Имајући у виду европске тенденције, Универзитет у Београду, као највећа и најстарија високошколска установа у Србији, усвојио је 2014. *Стратегију интернационализације* која подразумева развој студијских програма на енглеском језику, ради привлачења већег броја страних студената³. Тренутно је на УБ акредитован скроман број студијских програма на енглеском језику на основним или интегрисаним академским студијама: по

1 English as a Medium of Instruction – EMI.

2 Content and Language Integrated Learning.

3 <https://bg.ac.rs/files/sr/univerzitet/univ-propisi/Strategija-internacionalizacije-UB.pdf>

један програм на Фармацеутском, Стоматолошком, Машинском, Архитектонском и Факултету ветеринарске медицине и два програма на Електротехничком факултету. Такође, треба истаћи и то да Медицински факултет Универзитета у Београду има акредитоване интегрисане академске студије медицине на енглеском језику. Упоредо са тим, развијани су и програми обуке наставног кадра за држање наставе на енглеском језику⁴.

Будући да су ови процеси од великог значаја за унапређење високог школства у Србији, настојали смо да анализирамо директна искуства наставника који су похађали обуку за држање наставе на енглеском језику. Реч је о предавачима са високошколских јединица које су у саставу Универзитета у Београду. Циљ једног таквог истраживања огледа се у испитивању ставова о предностима и изазовима употребе енглеског као наставног језика, као и перспективи за наредну деценију.

2. Теоријско-методолошки оквир

Након усвајања Болоњске декларације и постављања интернационализације као једног од главних стратешких циљева високошколског образовања, енглески језик у настави постао је погодан механизам који олакшава мобилизацију студената и научног особља (Kalin Golob et al., 2023, p. 30). У многим земљама, укључујући балканске и земље бивше Југославије (попут Словеније), интернационализацију је пратио раст броја студијских програма реализованих на енглеском језику, што је вратило у фокус бригу и питање регулације националног језика и његове улоге на универзитету. У Србији пак осим повремених дискусија у оквиру различитих научних институција, питање језика наставе на универзитету није било заступљено у већој мери. Међутим, 2018. је учињен значајан корак ка интернационализацији студијских програма на српским универзитетима, кроз могућност да се високошколска настава одвија на енглеском језику, што је потврђено и *Законом о високом образовању*. Управо зато Ђорђевић и Благојевић наглашавају да енглески језик, заправо, није само могућност, већ нужност у савременом образовању

4 <https://tempus.ac.rs/emi-projekat/>

које тежи интернационализацији, укључујући српски високошколски образовни систем (Ђорђевић и Благојевић, 2019, стр. 164).

Питање енглеског као наставног језика у високом образовању може се сагледати из различитих углова. Према Дафуз (Dafouz, 2016, pp. 297–299), улога енглеског у универзитетском контексту може се посматрати кроз четири поддимензије: 1) друштвену, 2) институционалну, 3) педагошку, и 4) комуникациону. Друштвена поддимензија односи се на шири контекст у ком универзитет функционише и обухвата лингвистички профил регије, школске језике дате средине и међународне односе. Институционална поддимензија подразумева научне, едукативне и административне делатности које се обављају на универзитету. Педагошка поддимензија везана је за наставне циљеве институције, док комуникациона поддимензија упућује на однос употребе енглеског и других језика, од једнојезичне до вишејезичне комуникације (Dafouz, 2016, pp. 297–299).

Иако је број студијских програма који се реализују на енглеском језику све већи из године у годину, истраживања показују да нису увек пропраћени и адекватном подршком за наставнике. Наиме, неки од проблема који се јављају приликом увођења наставе на енглеском језику обухватају недовољне могућности за стручно усавршавање, ограничен број међународних студената на датој институцији, те недовољно јасне институционалне политике (Sahan, 2021, p. 21). Како Ђорђевић и Благојевић наводе, млађи предавачи су отворенији према увођењу енглеског као наставног језика јер за њих то представља искорак у каријери и подстрек за напредовање (Ђорђевић и Благојевић, 2019, стр. 164).

С друге стране, студије о употреби енглеског језика у академским публикацијама показују да његов утицај значајно расте, отуда не чуди што се он често наводи као језик науке и технологије и као такав је, спрам других језика, добио на престижу на уштрб бројних других језика (Vila 2021: 66). Примера ради, енглески се доминантно користи у природним, техничким и медицинским наукама, али се и у хуманистичким наукама проценат радова и докторских дисертација на енглеском удвостручио у периоду од 2004. до 2019. (Malström & Pecorari, 2022, p. 43).

3. Истраживање

Истраживање је спроведено током летњег семестра школске 2024/2025, а у њему је учествовало 11 испитаника, наставника и сарадника на факултетима чланицама Универзитета у Београду. Сви испитаници су учествовали у петом циклусу обуке⁵ за извођење наставе на енглеском језику (2024–2025), у организацији Фондације Темпус и Амбасаде Сједињених Америчких Држава у Београду. Ова обука је организована у пет циклуса на сва четири државна универзитета у Републици Србији, а предуслов за учешће је био да су полазници запослени на једном од наведених универзитета и да имају ниво енглеског језика Б2/ЗЕОЈ или виши. Како се на званичној презентацији Фондације Темпус истиче, обука има следеће исходе:

- „активирање језичких вештина на енглеском језику у домену језика струке полазника;
- стечено знање за примену наставне методологије прилагођене међународном окружењу на енглеском језику, са нагласком на иновативне методе наставе (нпр. управљање радом у групама и радом у учионици, подстицање сарадње студената, стратегије за приступ студентима различитих националности и матерњих језика итд);
- стечено знање за примену одговарајуће методе планирања часова и оцењивања студената у међународном окружењу;
- стечено знање за примену иновативних ИТ алата у настави на енглеском језику“.

Према прикупљеним подацима, учесници долазе са следећих факултета: Факултет безбедности, Стоматолошки факултет, Ветеринарски факултет, Фармацеутски факултет, Биолошки факултет, Економски факултет, Архитектонски факултет, Технолошко-металуршки факултет, и Медицински факултет. Наведени факултети обухваћени истраживањем припадају свим групама научних области које се изучавају на УБ. Иако број испитаника није велик, њихова разноврсна припадност различитим научним пољима обезбеђује компаративни увид у специфичности и заједничке аспекте употребе енглеског језика у различитим академским контекстима.

5 В. бел. 4.

За основни истраживачки задатак поставили смо анализу ставова и искустава предавача у вези са коришћењем енглеског језика при реализацији наставе из стручних предмета.

4. Метод

У истраживању смо користили методу интервјуисања наставника и сарадника. Истраживање садржи укупно дванаест питања затвореног и отвореног типа. Инструмент коришћен за потребе истраживања био је полуструктурисани интервју. Питања су конципирана на основу већ постојећег истраживања о ставовима наставника према употреби енглеског језика у високом образовању (Dearden & Masaro, 2016), што обезбеђује упоредивост резултата са онима приказаним у релевантној литератури. Истраживање обухвата информације о испитаницима (факултет, научна област) и њиховим досадашњим искуствима са наставом на енглеском језику (ниво студија на ком су држали овај вид наставе и евалуације студената). Од испитаника је потом тражено да оцене значај наставе на енглеском језику за своју матичну институцију, њен утицај на наставни процес и наставни садржај, као и корист овакве наставе за студенте. Испитаници су такође дали своје мишљење о томе који је језички ниво неопходан наставницима и студентима при реализацији наставе на енглеском језику, те шта је потребно учинити како би се достигао одговарајући ниво. Најзад, испитаници су поделили своју визију будућности наставе на енглеском језику у наредних десет година и понудили занимљива истраживачка питања за даље испитивање универзитетске наставе на енглеском језику у Србији. Резултати су прикупљени, дакле, у оквиру квалитативног истраживања и анализирани су дескриптивном методом.

5. Резултати

Када је реч о профилу испитаника, пет испитаника долази са факултета из групације медицинских наука⁶, три из групације

6 Користимо поделу факултета Универзитета у Београду на четири групације, као што је наведено на званичном сајту Универзитета.

техничко-технолошких, два из природно-математичких и један из групације друштвено-хуманистичких наука. Иако су сви испитаници били полазници претходно описане обуке, немају сви практичног искуства у настави на енглеском језику. Наиме, мање од половине испитаника (пет наставника) изјавило је да већ држи предавања на енглеском језику, најчешће на основним или интегрисаним академским студијама. Код оних испитаника који су држали наставу на енглеском језику, и процес евалуације студената (колоквијуми, семинари и завршни испити) одвијао се, такође, на енглеском језику. Остали наставници нису имали такво искуство, али су показали отвореност за потенцијално укључивање у овај вид наставе у будућности.

Сви учесници су истакли да сматрају да је настава на енглеском корисна за њихову институцију. У образложењу, најчешће се помињу повећање међународне видљивости факултета, лакше привлачење страних студената и истраживача, као и унапређење квалитета наставе кроз примену савремених методолошких приступа. Један испитаник тако наводи да настава на енглеском језику:

повећава видљивост факултета на интернационалном нивоу и чини га привлачнијим и привлачним студентима и истраживачима из иностранства, иако је отвара врата за међународне колаборације, програме размене студената и научне пројекте.
(ИЗ, Стоматолошки факултет)

Поред тога, испитаници су нагласили да настава на енглеском језику олакшава интеграцију страних студената који не говоре српски језик, омогућава једноставнију мобилност домаћих студената и олакшава нострификацију дела студија или диплома у иностранству. Најзад, истакли су и то да узајамно учење и сарадња између домаћих и страних студената доприносе развоју интеркултурне компетенције и оснажују студенте да изађу из своје језичке и културне зоне комфора.

Важна је првенствено због наших студената, који су свакако бројнији. Са доласком иностраних студената, наши студенти излазе из зоне комфора, принуђени су да користе енглески језик,

а нама као асистентима је значајно испитивање адекватних метода наставе. Нажалост, стари студенти још увек нису инкорпорирани међу домаће студенте, како настава није прилагодена да се одржи на енглеском језику за све студенте, или старих студената нема довољно да сами за себе формирају групу за коју ће настава бити организована.
(И9, Архитектонски факултет)

Када је у питању утицај енглеског језика на наставни процес, испитаници су предочили различита искуства. Поједини сматрају да настава на енглеском језику може ограничити дубину и сложеност градива, јер је често неопходно прилагодити лекције језичком нивоу студената.

Најпре [је] збуњујуће, али временом почиње да захтева одређену креативност и мотивацију у циљу проналажења адекватних метода како да се тема приближи новим студентима. Свакако да је утисак да се симплификује градиво у односу на градиво на српском језику.
(И9, Архитектонски факултет)

Други истичу да се јављају потешкоће у комуникацији и осећај несигурности, нарочито код студената који немају довољно развијене језичке компетенције, што може утицати на њихово самопоуздање у учионици. Ипак, велики број учесника наводи и позитивне ефекте: увођење енглеског језика подстиче наставнике да унапређују сопствене методе рада, да користе савремене дигиталне алате и да примењују интерактивније приступе.

С једне стране наставном особљу може бити потребна додатна едукација како би ефикасно предавали на енглеском језику, нарочито када су у питању комплексне теме из области. За студенте којима енглески није матични језик, настава на енглеском језику може утицати на обим разумевања, интерактивности у настави и свеукупно самопоуздање (нарочито када је у питању интеракција са пацијентима, што је специфичност Стоматолошког факултета). С друге стране, употреба енглеског

језика у наставном процесу ошвара моућности модернизовања самој наставној процеса кроз примену интeрактивних алатиа, и промену пристиуа у предавању од 'professor-centered' ка 'student-centered'

(ИЗ, Стоматолошки факултет)

Такође, студенти добијају прилику да овладају стручном терминологијом на енглеском, што ће им бити драгоцено како на студијама, тако и у професионалној сфери.

Студенти се припремају за оно што их чека касније, кад заврше факултети: неминовно их чека употреба енглеској језика, и кроз сарадње, и кроз писање пројеката и научних радова.... Тако да је настава на енглеском одлична и за оне студенте који говоре српски језик.

(И11, Биолошки факултет)

Неки испитаници сматрају да има мало наставног кадра способног за овај вид наставе, што такође може узроковати потешкоће у њеној реализацији.

Мало ће ја компликовати, пошто ће бити мало наставној кадра у њој.

(И4, Факултет ветеринарске медицине)

На питање да ли употреба енглеског језика има утицаја на садржај предавања, осам испитаника је одговорило потврдно, док се троје није сложило са овом тврдњом. Испитаници су махом навели да је терминологија на енглеском језику данас свеприсутна, те да је литература, уз додатне практичне садржаје на овом језику, лакше доступна.

Енглеска терминологија је свеприсутна у технологији и често је једноставније њу користити... на енглеском је досиуна већа количина литературе као и већи распон садржаја, али збој неједнакој знања енглеској свих ученика, што може успоравати процес наставе

(И1, Економски факултет)

Многи практични садржаји су досијуни само на енглеском језику, више практичних садржаја је на русолајау.
(И11, Биолошки факултет)

Као један од негативних утицаја на садржај наставе, издвојено је поједностављање услед ограниченог вокабулара или недостатка самопоуздања предавача.

У зависности од комплексности теме, уколико ни предавачу ни студентима енглески језик није најиван, може се изјубити сјонјаноси у најивном јроцесу збои неизбежној фокуса на јехничке асјекте предавања. Такође, збои ојраниченој вокабулара/ недосјайка самопоуздања предавача обим јрадива може бити редукован, или недовољно јројраћен практичним јримерима.
(И3, Стоматолошки факултет)

Осим што сматрају да је употреба енглеског језика значајна за саме факултете, сви испитаници сматрају и да је овај приступ користан и студентима, те да пратећи наставу на енглеском језику студенти могу уједно унапредити своја језичка знања. Када је реч о владању страним језиком, испитаници су навели и које језичке компетенције сматрају неопходним за предаваче и студенте. Најчешће су за предаваче наводили да је потребан минимално ниво Б2, док се као идеалан истиче ниво Ц1, посебно због сложености академског изражавања и потребе за јасном комуникацијом.

Било би идеално Ц1, али минимално Б2.
(И2, Факултет безбедности)

Слични су одговори дати када је реч о нивоу који студенти треба да имају како би похаћали наставу на енглеском језику. Испитаници очекују да студенти имају језичку комуникативну компетенцију барем на нивоу Б1 или Б2, мада поједини наставници сматрају да би било пожељно да кандидати поседују и виши ниво (Ц1) ради лакшег праћења наставе.

Испитаници су такође објаснили на који начин предавачи и студенти могу да унапреде своје језичке вештине на енглеском

језику. Када је реч о предавачима, наши испитаници сматрају да је неопходно да прате литературу, те да активно учествују у различитим професионалним активностима у којима морају да користе енглески језик.

Да чисти стручну литературу, да има могућности да на неким скупоћима представља резултате својих истраживања на енглеском језику. То традиционално у способности држања наставе на страни језику.

(И5, Фармацеутски факултет)

Такође, сматрају да предавач мора да иде на усавршавања, односно да похађа одговарајуће курсеве општег, али и стручног језика, да иде на обуке из области методике наставе и да вежба усмену и писану продукцију на овом језику. Неки су истакли и значај овладавања терминологијом и указали на то да је потребно посветити пажњу изговору.

Треба добро да влада терминологијом, да буде спреман за час и да води рачуна о свом изговору (вежбање уз слушање неког са добрим изговором би помогло).

(И7, Технолошко-металуршки факултет)

Истиче се и значај општег вокабулара, а не само академског, како би се студентима успешније приближило градиво.

Осим задовољавајућег познавања стручног вокабулара, да довољно познаје и свакодневни вокабулар како би могао да приближи садржај студентима без превише техничких дејала, иакође обука за држање и организовање наставе на страни језику (нарочито за факултетске медицинске институције).

(И3, Стоматолошки факултет)

Један је испитаник уочио да је потребно да се предавач усавршава како на матерњем, тако и на страном језику, односно да је ваљана припрема неопходна независно од језика наставе.

Исто као и за предавања на мајерњем језику: пажљива припрема, увежбавање и освежавање информација за сваку наредну генерацију.

(И8, Медицински факултет)

На питање шта студенти треба да раде како би достигли задовољавајући ниво енглеског језика, испитаници су такође истакли значај усвајања стручног вокабулара, увежбавања писане и усмене продукције, као и похађања курсева.

Да чини литературу на страним језику, да се упознаје са стручном терминологијом. Да покуша што више и да прича на енглеском, са наставником или друштвом.

(И5, Фармацеутски факултет)

Поред тога, један испитаник је нагласио и да контакт са поп културом може помоћи у унапређењу језичких вештина, али и да друштвени догађаји који укључују употребу енглеског језика могу бити драгоцени.

Прилика да заврши додатне курсеве, пошто настава у школи најчешће није довољна за достизање високог нивоа енглеског, пожељно и прилика да оду на размену/боравак у иностранство. Позитивно утиче и гледање филмова, серија, слушање музике, што млади у Србији и користе за учење енглеског и то је велика срећа. Било би врло корисно да су language cafe-и распрострањенији и популарнији или да се организују и на школама и факултетима како би се студентима ојробали у конверзацији и интензивније и модерирано професорима.

(И6, Фармацеутски факултет)

Важно је такође поменути да неки испитаници сматрају да студент треба да ради исто што и професор када је реч о усавршавању енглеског језика. Најзад, када смо замолили испитанике да опишу будућност наставе на енглеском језику у Србији у наредних десет година, они су изнели различита предвиђања. Неки верују да ће оваква настава постати стандардни модел наставе на свим нивоима, уз заступљенију употребу технологија.

Мислим да ће то бити стандард држања наставе за све студенте.

(И5, Фармацеутски факултет)

Употреба вешичке интелигенције и дигиталних садржаја доминирају.

(И1, Економски факултет)

Очекујем да ће знање енглеског бити на много већем нивоу и код студената и код професора и да ћемо имати и курсеве на енглеском за студенте из Србије, што ће популарисати ЕМИ и омогућити лакше запошљавање у иностранству. Биће више обука и прилика за усавршавање и очекујем да ће то постати и једна од обавеза наставника за напредовање. Интензивније ћемо корисити материјале доступне на интернету, видеа, слике, па ће и квалитет и интерактивност наставе бити на вишем нивоу.

(И6, Фармацеутски факултет)

Други очекују спорији развој, уз задржавање традиционалног приступа, а неки су скептични да ће се у наредној деценији остварити значајнији помаци.

Нажалост, не очекујем нека превелика одступања у смислу модернизације, очекујем да ће и даље бити примењен professor-centered приступ, уз недовољну примену савремених алата који би унапредили наставни процес.

(И3, Стоматолошки факултет)

Мале групе странаца који похађају наставу на енглеском, али и појединци из Србије који желе да имају у CV-ју да су завршили наставу на енглеском ради лакшег уписа на постдипломске студије у иностранству. Чешћа употреба различитих софтвера и промена принципа предавања из предавач-слушалац, у занимљивије интерактивније облике предавања. Такође, сарадња са Капедром за енглески језик ради усавршавања процеса наставе на енглеском, као и олакшавања наставе студентима.

(И10, Технолошко-металуршки факултет)

Ипак, већина учесника сматра да ће настава на енглеском језику заузимати значајније место него данас, што може допринети већој конкурентности дипломаца на тржишту рада, али и успешнијем позиционирању Универзитета у Београду у међународном контексту.

Последње питање на које су испитаници одговарали односи се на теме који они сматрају значајним за даље испитивање у области наставе на енглеском језику у високошколском образовању. Њихови одговори односе се првенствено на испитивање тренутног стања у Србији, поређење квалитета наставе са домаћим и страним студентима, као и анализирање дидактичких перспектива и различитих приступа овој врсти наставе ради могућег унапређења. Издвајамо и следећи одговор.

Првенствено, побољшање нивоа енглеског језика наставника и студената. Да ли настава на нематерном језику утиче на квалитет знања који студенти усвајају? Да ли су студенти мотивисани да прате наставу на енглеском језику и због већих могућности, а не само због појединачно лакшег полања испита? Које компетенције треба да имају наставници који учествују у ЕМ-у? Да ли су студенти који учествују у ЕМ курсевима у бољем или лошијем положају на тржишту рада у земљи, а каква је ситуација приликом одласка у иностранство?
(И2, Факултет безбедности)

6. Дискусија

Како резултати нашег истраживања показују, настава на високошколским институцијама у Србији већ се реализује на енглеском језику, али у ограниченом обиму на свега неколико факултета УБ. Мањи део анкетираних наставника већ је имао искуства у настави на енглеском језику, углавном на основним и интегрисаним академским студијама, али су сви заинтересовани да се у њој опробају, па су се зато, између осталог, и пријавили на обуку Фондације Темпус. Испитаници сматрају да увођење наставе на енглеском језику доприноси повећању међународне видљивости високошколских установа, чинећи их привлачнијим за стране студенте. Истовремено,

отвара се простор за укључивање у међународне истраживачке пројекте и умрежавање са страним универзитетима, што може резултирати и бољим позиционирањем домаћих институција на међународним универзитетским рангирањима. Важно је истаћи да су позитивни ставови испитаника донекле повезани са чињеницом да су они добровољно похађали обуку за наставу на енглеском језику, тј. да су већ показали заинтересованост за ову област, што не мора бити случај код дела њихових колега.

Када је реч о предностима наставе на енглеском језику, испитаници јасно препознају значај, како за институције, тако и за саме студенте, истичући перспективе унапређења и модернизације наставе, захваљујући употреби енглеског језика. С друге стране, из њихових одговора јасно се очитује страх да ће предавања на језику који није њихов матерњи, а често ни матерњи језик њихових студената, довести до поједностављивања градива и опадања квалитета. Ипак, наставници су посебно нагласили да овакав приступ омогућава студентима лакши приступ релевантној литератури на енглеском језику, као и да их употреба енглеског језика током студија припрема за глобално тржиште рада и потоња радна места на којима ће вероватно морати да користе енглески језик.

Што се тиче нивоа језичке компетенције, испитаници углавном сматрају да наставници треба да поседују најмање Б2 ниво, а да је пожељан Ц1 ниво, што је у складу са становиштима која се наводе у савременој дидактичкој литератури. За студенте се као минимални праг најчешће наводи ниво Б1–Б2, уз истицање значаја рада на унапређењу академског вокабулара, како општег, тако и ускостручног. Поново треба истаћи да је овладавање вокабуларом у центру научне пажње када је реч о студијама енглеског, али и француског језика за академске сврхе, стога није изненађујуће што и српски предавачи увиђају његов значај.

Када се сагледају перспективе за будућност наставе енглеског језика на УБ, испитаници имају различита очекивања. Оптимистичне предикције истичу да ће у наредној деценији настава на енглеском бити додатно унапређена, уз ослањање на дигиталне технологије и вештачку интелигенцију, што ће допринети интерактивнијем и креативнијем раду са студентима. Ипак, неки испитаници имају одређену дозу уздржаности, те сматрају да ће традиционални

облици наставе и даље преовлађивати, а да ће промене бити споре и мало заступљене. Имајући у виду амбиције изнесене у *Стратеји интернационализације*, те до сада остварене резултате, сматрамо да иако постоји простор за искорак у имплементацији наставе на енглеском језику, досадашња постигнућа заиста указују на споре промене у нашим наставним праксама.

Испитаници су предочили бројне теме које заслужују даља истраживања. Верујемо да ово указује на заинтересованост нефилолога за језик који користе у настави, не са аспекта језичких истраживања, већ са становишта активног корисника датог језика коме он, у зависности од ситуације, може бити предност или потешкоћа у реализацији наставе. Њихова искуства указују на неопходност анализе дидактичких приступа када је реч о настави на страном језику, али и темељније интегрисање нових технологија у наставни процес. Једнако је важно истаћи да су наши испитаници указали на потешкоће у раду са страним студентима, али и да у томе виде могућност за подизање квалитета наставе. Предуслов за наведене промене несумњиво је и ваљана језичка припрема и институционална подршка, како предавачима тако и студентима.

Потребно је истаћи да ограничен број учесника у овом истраживању и неједнака заступљеност различитих научних области (с доминацијом медицинских наука у узорку), онемогућава генерализацију резултата нашег истраживања. Међутим, верујемо да резултати које смо приказали пружају драгоцен увид у искуства и ставове неких предавача УБ. Најзад, овакви резултати могу отворити и нова истраживачка питања и продубити одређене теме у оквиру испитивања енглеског као наставног језика на високошколским институцијама у Србији.

7. Закључак

У овом раду настојали смо да пружимо увид у искуства и ставове једанаест наставника и сарадника Универзитета у Београду према реализацији наставе на енглеском језику. Како је ово истраживање показало, употреба енглеског као наставног језика на појединим факултетима Универзитета у Београду у процесу је

постепене, али још увек ограничене имплементације. Иако број наставника у нашем истраживању који већ предају на енглеском није велики, њихова искуства указују на могућности осавремењивања наставе и интернационализације високог образовања у Србији, захваљујући енглеском језику. Испитаници такође уочавају и бројне изазове, међу којима се издвајају недовољна језичка припремљеност студената, потреба за додатним усавршавањем наставника и ризик од симплификације наставних садржаја. Испитаници истичу да је пожељно да сви актери у оваквом образовном процесу овладају енглеским на нивоу Б2, а да је посебно важно обратити пажњу на вокабулар, који је у неким случајевима већ познат, захваљујући интернационализмима у терминологији одређене научне дисциплине. Упоређивањем добијених резултата са сличним истраживањима публикованим у научној периодици, може се уочити да су искуства наставника у Србији унеколико слична онима у другим европским земљама, посебно у погледу амбивалентности између ентузијазма и страха од потешкоћа, услед недовољне институционалне подршке.

Како би се превазишле препреке, било би драгоцено јасно дефинисати и описати жељену улогу језика у наставном процесу, а потом дефинисати и обавезе свих актера овог процеса (укључујући управе институција, администрацију, наставнике језика и наставнике стручних предмета, а потом и студенте) (Heron et al., 2024, pp. 261–262). Такође, верујемо да је неопходно спровести опсежнија истраживања посвећена перспективама увођења наставе на енглеском језику на већем броју факултета, уз осврт на нека од питања која су поставили и испитаници током овог истраживања. Неопходно је остварити сарадњу између стручњака за стране језике, управа високошколских институција и студената како би се издвојили најчешћи изазови и пружила адекватна подршка у свим димензијама наведеним у литератури, од институцијалне и педагошке до друштвене и комуникационе.

Литература

- Dafouz, E. (2016). A sociolinguistic approach to the multifaceted roles of English in English-medium education in multilingual university settings. In A. Llinares & T. Morton (Eds.), *Applied linguistics perspectives on CLIL* (287–306). Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
[https://www.researchgate.net/publication/319313666_A_sociolinguistic_approach_to_the_multifaceted_Roles_of_English_in_English-medium_education_in_multilingual_university_settings]
- Dearden, J. (2014). *English as a medium of instruction — a growing global phenomenon*. British Council.
[https://www.britishcouncil.es/sites/default/files/british_council_english_as_a_medium_of_instruction.pdf]
- Dearden, J. & Macaro, E. (2016). Higher education teachers' attitudes towards English medium instruction: A three-country comparison. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 6 (3), 455–486.
[https://www.researchgate.net/publication/308813843_Higher_education_teachers'_attitudes_towards_English_medium_instruction_A_three-country_comparison]
- Đorđević, J., & Blagojević, S. (2019). University teachers' attitudes towards the implementation of English as a medium of instruction in Serbian higher education. *Nasleđe*, 44, 153–166.
- Heron, M., Kalaja, P., Llinares, A., & Yoxsimer Paulsrud, B. (2024). Tutors' beliefs about language and roles: Practice as language policy in EMI contexts. *Teaching in Higher Education*, 29(1), 251–265.
- Kalin Golob, M., Krek, S., Rozman, T., Stabej, M., & Udovič, B. (2024). Jeziki visokega šolstva 2012–2023: Med internacionalizacijo in skrbjo za slovenski jezik. *Jezik in Slovtvo*, 68(4), 29–48.
- Malmström, H., & Pecorari, D. (2022). *Language choice and internationalisation: The roles of Swedish and English in research and higher education*. Language Council of Sweden & Institute for Language and Folklore.
[<https://www.isof.se/download/18.2c1bbec518804b9bd7f4fa2f/1649427582781/swedish-language-policy-higher-education-2022.pdf>]
- Sahan, K., Dearden, J., & Macaro, E. (2021). *Global mapping of English as a medium of instruction in higher education: 2020 and beyond*. British Council.
[https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/5.%20Global%20mapping%20of%20English_artwork.pdf]
- Vila, F. X. (2021). The hegemonic position of English in the academic field. *European Journal of Language Policy*, 13(1), 47–73.

**Jovana Milovanović
Vojkan Stojičić**

**INTERNATIONALIZATION OF SERBIAN HIGHER EDUCATION:
EXPERIENCES AND PERSPECTIVES ON USING ENGLISH AS A MEDIUM
OF INSTRUCTION AT THE UNIVERSITY OF BELGRADE**

Summary: Over the past two decades, the internationalization of Serbian universities has become a key priority, reflected in decisions and documents such as the University of Belgrade's Strategy for Internationalization and initiatives like the English as a Medium of Instruction (EMI) project, coordinated by the Tempus Foundation. Despite these efforts, the goals set forth in the Strategy remain only partially realized, as indicated by official reports and the experiences of university lecturers. This paper aims to investigate various approaches and challenges related to internationalization at the University of Belgrade. In our research, we analyze publicly available documents on internationalization and go on to contrast them with interviews with ten lecturers who participated in the EMI project. These lecturers, from various faculties, have a certain experience teaching in English and working with international students, and they sought to improve their teaching strategies and language skills. Key issues include the need for further professional development in English-language instruction, more institutional support for faculty members, and a more comprehensive strategy to address the demands of English-taught courses. This research underscores the importance of expanding training opportunities for lecturers, as well as fostering a university-wide culture of internationalization. The findings point to the need for more comprehensive training and support for lecturers to successfully develop English-taught courses. This paper argues that such efforts are crucial for the continued improvement of the University of Belgrade's internationalization goals, which will ultimately enhance the quality of education offered to both local and international students.

Keywords: Language Skills in Higher Education, Serbian Higher Education, English as a Medium of Instruction (EMI), Internationalization in Education.